

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul- Aile İşbirliğinin Öğretmen Motivasyonuna Etkisi

The Effect Of School-Family Cooperation On Teacher Motivation According To The Opinions Of Classroom Teachers

Tamer PETEK¹ Fudeyl BOZYİĞİT²

¹ Siirt Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Yüksek Lisans Mezunlu, Siirt, Türkiye (Corresponding Author)

² Öğretmen; Kayabağlar Ahmet Cevat Sevgili İlkokulu, Siirt, Türkiye

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğretmen görüşlerine göre verimli bir okul-aile işbirliğinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymak, öğrenci başarısı ve öğretmen motivasyonuna faydalarını tespit etmektir. Araştırmanın çalışma gurubu 20 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler mülakat yoluyla toplanmış olup, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile öğretmenlerin düşüncelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; etkili bir okul için ev ziyaretlerinin verimli bir okul aile işbirliğinin gerekli olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın öğretmenler, velilerin okul aile işbirliğine katılımının yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca araştırma bulgularına göre okul aile işbirliğinin hem öğrenci başarısını artırdığı hem de öğretmen motivasyonuna katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, okul-aile işbirliği, akademik başarı, motivasyon

ABSTRACT

The aim of this study is to determine how an effective school-family collaboration should be according to the views of teachers and to determine the benefits of student success and teacher motivation. The study group consists of 20 classroom teachers. The data were collected through interviews and semi-structured interview forms aimed at revealing teachers' thought. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method. According to the research findings; home visits for an effective school have been found to be necessary for fruitful school-family cooperation. On the other hand, teachers stated that parents' participation in school-family cooperation is insufficient. In addition, according to the findings of the research, it has been found out that school-family cooperation both increases student achievement and contributes to teacher motivation.

Keywords: Teacher, school-family cooperation, academic achievement, motivation.

1. GİRİŞ

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmek için çevreyle sürekli ve düzenli ilişkiler geliştirmek önemlidir. Eğitim sadece okulda gerçekleşen ve ilerleyen bir süreç değil; ailenin ve çevrenin işin içine dâhil olduğu kısacası verimli bir sürecin oluşması için çevredeki tüm dinamiklerin katılım göstermesi gereken bir faaliyettir (Yavuzer, 1993). Eğitim; öğretmenin sadece öğrenciye bilgi aktarması şeklinde gerçekleştirilmeye çalışılması uzun olan yolu tercih edilmesi anlamına gelir. Çünkü böyle bir durumda hem öğretmenin yükü artmakta hem de öğrencinin giderek sıkıldığı bir faaliyet haline gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle eğitimin toplumsal bir faaliyet olarak ilerlemesi ve ailenin sürece aktif katılımının gerçekleşmesi gerekmektedir.

Okul başarısı üzerinde aile faktörü son derece önemlidir. 2003 yılında Çelenk'in okul başarısı üzerine yaptığı çalışmasında, çocuğuna eğitimi açısından destekleyici yaklaşımlar içerisinde olan ailelerden gelen çocukların aynı zamanda okul başarılarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul aile dayanışması içerisinde öğretmen veli görüşmelerinin sağlıklı ilerlediği okullar hem akademik başarı düzeyi olarak hem de sportif, sosyal, kültürel gibi daha birçok alanlarda daha yüksek başarılar elde etmektedir.

Sağlıklı ve doğru bir zeminde gerçekleşen okul aile işbirlikleri, sorunların ve sıkıntıların hızlıca bertaraf edildikleri ortamlar hazırlamaktadır. Okul aile dayanışması okul başarısının ön koşuludur. Okul aile dayanışması içerisinde bulunan okullar daha etkili ve başarılı okullar olmaktadır. Bu durum okulun başarı faktörlerini etkileyen tüm etkenler üzerinde kendini hissettirmektedir (Balci, 2001; akt. Demirkasımoğlu ve Erdoğan, 2010).

Yapılan çalışmalarda etkili bir okul için olumlu ilişkiler içerisinde bulunan okul aile işbirliğinin varlığının önemi belirtilmiştir. Ancak okul aile işbirliğinin yeterince işe koşulmadığı da bir gerçektir. Demirkasımoğlu ve Erdoğan (2010) 'ın "Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri" adlı çalışmalarında ailelerin çoğunun eğitim sürecine katılımı konusunda isteksiz ve pasif oldukları tespit edilmiştir. Katılım gösteren ailelerin çoğunun da genelde çağrıldığında okula gelip bilgi alışverişi yapan velilerin olduğu belirtilmiştir. Aileler, eğitim sürecine katılımlarında genel anlamda isteksiz ve pasif oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu nedenle okul aile işbirliğinin etkili olmasını sağlamak için öncelikle velilerin bu konuda bir farkındalık kazanmasını

sağlamak gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda okul aile işbirliğinin önemini vurgulayan sonuçlar ortaya çıksa da bu konuda uygulamada yeterince yol alınmadığı ve bu konudaki eksikliklerin giderilmesi noktasında çalışmaların yapılmadığı ortaya çıkmaktadır. Gerek okul yönetimleri gerekse velilerden edinilen bilgilerde olumlu okul aile işbirliği neticesinde öğrencinin akademik başarılarında artışı ve disiplin sorunlarında azalmaların olduğu yönünde hemfikirlerdir (Demirkasımoğlu ve Erdoğan,2010). Bu nedenle eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması oldukça önemlidir (Argon ve Kayıcı,2012).

Aslanargun (2007), okul aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine yaptığı tarama çalışmasında, ailelerin okul süreçlerine katılımında engeller yaşadıklarını tespit etmiştir. Bu engeller arasında; okul aile işbirliğinin etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürmemeleri, çok önemli ve özel durumlar dışında öğrenci velileri ile okul yetkililerinin bir araya gelmemeleri gibi engellerin olması okulların toplum içinde etkili olmasını da aynı şekilde engellediğini belirtmektedir. Argon ve Kayıcı (2012) ise durumu farklı bir şekilde ele aldıkları çalışmalarında ailelerin okul aile işbirliği toplantılarına katılımının düşük olduğunu tespit etmiştir. Katılımlarındaki düşüklüğünün nedenini ise bazı engellere dayandırmaktadır ve bu engelleri şöyle sıralamaktadır: ailelerin eğitim, kültür düzeylerinin düşük olması, ekonomik durumlarının kötü olması, çalışan ailelerin yoğun iş temposu, ailenin yaşadığı çevre, aile içi sorunlar ve ailenin çok çocuk sahibi olması.

Arslan ve Nural (2004)'a göre etkili ve başarılı okul aile işbirliğini yaratmak için, okul; ev ziyaretlerini düzenlemeli, anne-babalar, öğretmenler ve öğrencilerin birlikte katılım gösterecekleri gezi, gözlem, konferans gibi etkinlikleri planlayabilmeli, gerektiğinde velilerden kaynak kişi olarak yararlanmalı, özellikle mesleki rehberlikte anne-babalardan destek alabilmelidir. Bu şekilde daha birçok etkinlik düzenleyerek ailenin okul aile işbirliğine katılımını sağlayacak etkinliklere başvurulması gerektiğini belirtmektedirler.

Alanyazın çalışmalarına bakıldığında okul aile işbirliği ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunun genel anlamda öğrencinin akademik başarıları, disiplin sorunları, toplantıların genel işleyiş durumları, ailelerin iletişimini engelleyen etkenler üzerinde çalışmalar olduğu gözlenmektedir. Ancak alan yazında okul aile işbirliğinin öğretmen motivasyonu üzerinden henüz incelenmediği görülmektedir. Etkili okul olma yolunda öğretmen motivasyonu son derece önemlidir. Olumlu okul aile işbirliğinin öğretmen motivasyonunu etkileyecek bir durumdur. Motivasyonu yüksek olan öğretmenlerin öğrencileri de dolaylı olarak başarıları yükselmektedir. İyi bir iletişim içerisinde buluna öğretmen veli işbirliği sonucu yüksek motivasyona sahip öğretmenler ve başarılı öğrenciler ortaya çıkacaktır. Bu nedenle okul aile işbirliklerinin daha ilkokullarda olumlu ve etkili bir şekilde uygulamaya konması küçük yaşta çocukların alışma sürecini hızlı bir şekilde atlatmalarına ve bu süreçte öğretmenlerin de aynı şekilde işlerinin kolaylaşabileceği bir süreç geçirmeleri sağlanacaktır.

Temelde esas olan, öğrencinin nitelikli yetiştirilmesi ve hayata hazırlanması olarak verilen eğitimin bu süreç içerisinde ailenin önemli etkisi olacağı bir gerçektir (Gökçe,2000). Aile ile kurulacak olan etkinliklerin sağlıklı ve düzenli bir şekilde kurulması, hem okulun amaçlarına daha hızlı ulaşmasını sağlayacak hem öğretmenlerin sınıf içerisinde daha güçlü bir etki oluşturacak hem de öğrencilerin davranışlarında olumlu yönde gelişimler olmasına imkân tanyacaktır.

Özellikle ilköğretimin birinci kademesinde (1-4.sınıflar) sağlıklı bir okul-aile etkileşimi ve işbirliğinin oluşturulması, çocukların gelecekteki yaşantılarını olumlu yönde etkilemesi açısından çok büyük bir önem taşımaktadır (Gökçe, 2000). Öğretmenler, okul aile işbirliğini geliştirmek ve güçlendirmek için çoğu kez velileri evlerinde veya işyerlerinde ziyaret edebilmelidirler. Okulun üç değişkeni olan öğretmen, öğrenci ve veli işbirliğini iyi şekilde kurabilmelidirler. Eğitimin daha iyi ve verimli bir şekilde sağlanabilmesi için öğretmenin bir orkestra şefi gibi organize edebilmelidir.

Genç (2005) tarafından yapılan “İlköğretim Birinci Kademedeki Okul Aile İşbirliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşler” ile ilgili araştırmada, öğretmen görüşlerine göre veli toplantılarının yılda iki defa yapıldığı, velilerin daha çok çocuklarının ders içerisindeki başarılarının ve arkadaş ilişkilerinin nasıl olduğu ile ilgili olarak sorular yönelttiği; öğretmenlerin ise, daha geniş bir çerçeveden görüşler ortaya koyduklarını belirtmiştir. Yine aynı çalışmada, yılda en az bir defa toplanılan okul- aile birliği toplantılarında ise okulun ihtiyaçları, okulda gerçekleştirilecek etkinlikler ve genel öğrenci başarılarının tartışıldığı sonucu çıkmıştır.

Çocukluğun ilk dönemlerinde ilgi gören, duygusal açıdan doyum eşğine ulaşmış bir birey olarak davranışları ve düşünceleri önemsenen ve anne babası ile yeterli zaman geçiren çocukların okul çağında her açıdan daha sağlıklı ve uyumlu öğrenciler olduğu görülmektedir. Velilerin, okul aile işbirliğine yeterince ilgi göstermeleri ve sürece katılım göstermelerin önünde birçok engel bulunduğunu ileri sürmekte olup bunlara çözüm önerileri olarak şunları göstermektedir (Aslanargun, 2007).

- ✓ Okullarda hâkim olan resmi havanın kaldırılması gerekmektedir.
- ✓ Okula gelen veliler ile öğretmenlerin rahat görüşebilecekleri uygun bir okul aile birliği odası olmalıdır.

Gökçe (2000)'nin “ İlköğretimde Okul aile İşbirliğinin Geliştirilmesi” adlı çalışmasında veli ve öğretmenlerin sağlıklı bir okul aile işbirliğinin gerekli olduğunu belirtmektedir. Ancak, beklentilerin ise farklılaştığını ileri sürmektedir. Öğretmenler, velilerin toplantı ve etkinliklere katılmasını çocuğun sorunuyla velinin ilgilenmesini isterken, veliler ise öğretmenin etkili iletişim kurabilmesini, öğrencilerini yönlendirmesini, görev ve sorumluluklarını yerine getirmesini ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını yakından takip etmesini beklemektedirler.

Okul aile işbirliğinin sürekliliği, öğretmenlerin mesleki doyumuna ve öğretmenlerin motivasyonuna katkı sağlamaktadır. Etimolojik olarak Latince “ motive “ kelimesinden türeyen motivasyon kavramı, Türkçe karşılığı güdüleme olup bireyi harekete geçiren, bireyin hareketine yön veren ihtiyaç ve korkulardır (Tunçer, 2013). Harekete yön veren ve davranışa yansıyan itici dürtüler ya da güçler olarak tanımlanan motivasyon kaynağının içsel olması durumunda birey yaptığı işin verimliliğini ve etkililiğini artırma çabası içerisine girer. Diğer tüm mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de motivasyon kaynağının içsel olması durumunda, ortalamanın üzerinde başarı gösterme olarak tanımlanan performans okulların ve dolayısıyla eğitimin etkililiğinde önemli bir role sahiptir. Öğrencide istedik davranışların arttırılması öğretmen ve okulun etkililiğine bağlıdır. Etkili okullar ise öğretimin aktif süjesi konumunda olan öğretmenin motivasyonuna önem vermektedir. Çünkü öğretmen motivasyonunun artması, öğrencide istedik davranışların ortaya çıkmasını sağlayacak öğrenme ortamlarını oluşturacaktır. Etkili okullar oluşturma kapsamında akademik başarı düzeyleri yüksek öğrencilerin yüksek olması öğretmenlerin motivasyonuna dayandırılmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin motivasyonlarının yüksek olması verimli bir eğitim öğretim ortamının oluşmasını sağlayacaktır. Bu sayede motivasyonu yüksek öğretmenlerin daha iyi bir performans ortaya koyması sonucu daha yüksek başarılar elde edilecektir. Bu araştırmada, okul aile işbirliğinin sınıf öğretmenlerin motivasyonuna katkısı araştırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Evren

Bu araştırmanın evrenini Siirt ilinde çalışan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma, 2019-2020 eğitim, öğretim yılının ilk döneminde Siirt ili Kurtalan ilçesinin ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır.

2.3. Araştırmanın Amacı

İlkokulda çalışan öğretmenlerin görüşlerine göre okul-aile işbirliğinin öğretmenlerin motivasyonuna etkisi var mıdır?

Bu ana problem doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- ✓ Öğretmen motivasyonunu etkileyen etmenler nelerdir?
- ✓ Okul-aile işbirliğinin sınıf öğretmenlerinin motivasyonuna katkısı var mıdır?
- ✓ Öğretmen-veli işbirliğinde öğretmenlerin beklentileri nelerdir?
- ✓ Öğretmen-veli işbirliğinin arttırılması öğretmen performansını etkiler mi?
- ✓ İlkokulda aileler, okul-aile işbirliğine hangi düzeyde katılım göstermektedir?
- ✓ Okul-aile işbirliğinin, öğretmenin örgütsel bağlılığına etkisi var mıdır?

2.4. Sınırlılıklar

- ✓ Araştırma, Siirt ili Kurtalan ilçesinde çalışan öğretmenler ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırma, ilkokul öğretmenlerinin düşünceleri ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırma, 01.11.2019- 01.01.2020 tarihleri ile sınırlıdır.

2.5. Sayıtlar

Öğretmenlerin, düşüncelerini içten aktardıkları kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma “ Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplam yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.” (Şimşek ve Yıldırım, 2008). Nitel araştırmalar ile araştırma yapılan kişilerin sahip oldukları tecrübeler doğallığı bozulmadan incelenebilmektedir (Ekiz, 2003). Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk (2018) maksimum çeşitlilik örneklemesini “Evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması” şeklinde tanımlamaktadır. Maksimum çeşitlilik

örnekleme yöntemiyle seçilen okullarda görev yapan öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmış ve öğretmenlerin görüşleri belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu “Katılımcıların görüşmeciden etkilenmeden gerçek düşünce ve eylemlerini yansıtmaları ve görüşme yanlılığı ile özneliğin doğuracağı zararları engellemek, görüşlerini sınırlamadan düşüncelerini yazılı olarak ifade edilmesi amacıyla kullanılan” formdur.

Ayrıca konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalar ‘Doküman İnceleme’ yöntemi ile taranmıştır. Doküman inceleme veya diğer ismiyle belge inceleme, araştırma ile elde edilmesi hedeflenen bilgilerin, bulguların yazılı veya görsel materyallerin analiz edilmesidir (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

2.7. Verilerin Toplanması ve Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile öğretmenlerin okul-aile işbirliğine yönelik düşünceleri tespit edilip araştırma verileri toplanmıştır. Elde edilen veriler, görüşme formundaki sorular temel alınarak sınıflandırılmıştır. Bu sayede öğretmenlerin aynı sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak görülmesi sağlanmıştır. Daha sonra, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer veren bir yöntemdir (Şimşek ve Yıldırım, 2008).

2.8. Tanımlar

Öğretmen: “*Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.*” (METK, md. 43).

İlkokul: “*Zorunlu öğrenim çağındaki kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ve öğretimini sağlamak için devletçe açılan veya açılmasına izin verilen dört yıllık okul, ilk mektep, iptidai, iptidai mektep.*” (TDK, 2019).

Motivasyon: *Etimolojik olarak Latince “ motive “ kelimesinden türeyen motivasyon kavramı, insanların Türkçede güdüleme olup bireyi harekete geçiren, harekete yön veren ihtiyaç ve korkulardır* (Tunçer, 2013).

3. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu

	Erkek	Kadın	Toplam
1.Sınıf	2	3	5
2.Sınıf	2	3	5
3.Sınıf	3	2	5
4.Sınıf	3	2	5
Toplam	10	10	20

Tablo 1’e bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerin 10 erkek ve 10 kadın katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. 10 erkek katılımcının okuttukları sınıf düzeylerine bakıldığında; katılımcıların 2’sinin 1.sınıf, 2’sinin 2.sınıf, 3’ünün 3.sınıf ve 3’ünün de 4.sınıf olduğu görülmektedir. 10 kadın katılımcının; 3’ünün 1.sınıf, 3’ünün 2.sınıf, 2’sinin 3.sınıf ve 2’sinin 4.sınıf olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın katılımcı sayısı birinci ve ikinci sınıf düzeylerinde erkek katılımcı sayısından fazla olmasına rağmen; üçüncü ve dördüncü sınıf okutan kadın katılımcı sayısı aynı sınıf düzeylerini okutan erkek katılımcı sayısından az olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların sınıf düzeylerine göre mesleki tecrübeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Sınıf Düzeylerine Göre Mesleki Tecrübeleri

	1-5 yıl	5-10 yıl	10 yıl ve üzeri	Toplam
1.Sınıf	3	1	1	5
2.Sınıf	3	1	1	5
3.Sınıf	2	2	1	5
4.Sınıf	1	1	3	5
Toplam	9	5	6	20

Tablo 2’den görüldüğü üzere öğretmenlerin sınıf düzeylerine göre mesleki tecrübeleri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1-5 yıl arası mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine göre dağılımı;1.sınıfta 3 kişi,2.sınıfta 3 kişi,3.sınıfta 2 kişi,4.sınıfta 1 kişi olduğu ve toplamda 9 kişi oldukları görülmektedir.

5-10 yıl arası mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine göre dağılımı; 1.sınıfta 1 kişi, 2.sınıfta 1 kişi, 3.sınıfta 2 kişi, 4.sınıfta 1 kişi olduğu ve toplamda 5 kişi oldukları görülmektedir.

10 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine göre dağılımı ise; 1.sınıfta 1 kişi, 2.sınıfta 1 kişi, 3.sınıfta 1 kişi, 4.sınıfta 3 kişi olduğu ve toplamda 6 kişi oldukları görülmektedir. Buna göre

araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki tecrübesi en az olanların araştırmaya daha fazla katılım gösterdikleri gözlenmektedir.

Görüşme formunun birinci sorusu olarak katılımcılara “Ev ziyaretlerinin okul aile iş birliğini arttırdığını düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda aşağıdaki tablo düzenlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Ev Ziyaretleri ve Okul Aile İşbirliğine Yönelik Düşünceleri

	Evet	Hayır	Toplam
Kadın	9	1	10
Erkek	10	0	10
Toplam	19	1	20

Tablo 3’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadın öğretmenlerden 9 tanesinin ev ziyaretlerinin okul aile işbirliğini arttırdığını düşünmesine karşın 1 kadın öğretmenin ise ev ziyaretlerinin okul aile işbirliğini arttırmadığını düşünmektedir. Buna karşın 10 erkek katılımcının tamamının ev ziyaretlerinin okul aile işbirliğini arttırdığını düşünmektedir. Buna göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara paralel düşündükleri görülmektedir. Genel olarak katılımcıların çoğunluğunun ev ziyaretlerinin okul aile işbirliğini arttırdığını düşünmektedir.

Araştırmadan elde edilen bu sonuç daha önce Ceylan ve Akar (2010; s.60) tarafından Aydın Karacasu Lisesi’nde görev yapan öğretmenler üzerinde “Ortaöğretimde Okul- Aile İşbirliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışma sonucunda elde edilen “*Etkili okul aile işbirliği gerçekleştirmek için çift yönlü iletişim kanallarının sürekli açık tutulması sağlanmalıdır. Bu amaçla velilerin okul ziyaret edebilmelerinin yanı sıra öğretmenler de belli aralıklarla aile ziyaretleri düzenlemeli ve bu ziyaretlerin yararları konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.*” sonucu ile paralellik göstermektedir.

Görüşme formunun ikinci sorusu olarak katılımcılara “Etkili Bir Okul Aile İşbirliğinin Gerekli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” sorusu sorulmuş ve katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda Tablo 4 düzenlenmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Okul Aile İşbirliğinin Gerekliliğine Yönelik Düşünceleri

	Evet	Hayır	Toplam
Kadın	9	1	10
Erkek	10	0	10
Toplam	19	1	20

Tablo 4’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadın katılımcılardan 9’unun etkili bir okul aile işbirliğini gerekli olduğunu düşünmesine rağmen kadın katılımcılardan 1’inin ise bu düşüncede olmadığı görülmektedir. Erkek katılımcıların tamamının ise etkili okul aile işbirliğinin gerekliğini savundukları görülmektedir. Sonuç olarak katılımcılardan 19’unun etkili okul aile işbirliğini savundukları görülürken 1 katılımcının ise bu düşüncede olmadığı görülmektedir. Buna göre katılımcıların “Etkili Bir Okul Aile İşbirliğinin Gerekli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar ile “Ev ziyaretlerinin okul aile iş birliğini arttırdığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar paralellik göstermektedir. Ayrıca sınıf öğretmenlerin görüşlerine göre velilerin okul toplantılarına katılım düzeyi ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç daha önce Ada ve Akan (2007) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Söz konusu araştırmada Ada ve Akan (2007) “*Ailelerin okulla yakın ilişkiler içinde bulunduğu zaman öğrencilerin gerek akademik başarı yönünden, gerekse disiplin yönünden daha başarılı oldukları saptanmıştır. Ayrıca, okul ve aile işbirliğine destek vererek öğrencinin kişisel ihtiyaçlarını belirlemede en kısa yolun aile ile birlikte çalışmak olduğunu vurgulanmıştır. Anne babaların çocukları en iyi tanıyan kişiler olmasından ve eğitim sürecinde okul-ev tutarlılığının gerekliğinden, yola çıkarak, anne babaların da eğitim sürecinin etkin elemanları olarak, çocuklarının akademik, kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaları büyük önem taşımaktadır.*” sonucuna ulaşmıştır.

Görüşme formunun üçüncü sorusu olarak öğretmenlere “Veli toplantılarındaki İzlenimlerinize Göre Toplantılara Katılım Beklediğiniz Düzeyde midir? “ sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin, velilerin toplantılara katılım düzeyinin yeterliliği ve yetersizliği üzerine düşünceleri belirlenmiş ve elde edilen veriler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Toplantılarına Katılım Düzeyi

	Yeterli	Yetersiz	Toplam
Kadın	4	6	10
Erkek	3	7	10
Toplam	7	13	20

Tablo 5’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadın katılımcıların 4’ünün, okul aile işbirliği toplantılarına veli katılımının yeterli olduğunu düşünmesine rağmen kadın katılımcıların 6’sı ise veli katılımının yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Buna karşın araştırmaya katılan erkek katılımcıların 3’ünün okul aile işbirliği toplantılarına veli katılımının yeterli olduğunu düşünmesine karşılık erkek katılımcıların 7’si ise veli katılımının yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Buna göre araştırmaya katılan erkek ve kadın katılımcıların, velilerin okul aile işbirliğine katılımının yeterliliği ve yetersizliği konusunda paralel düşüncede oldukları görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcıların 7’sinin velilerin okul aile işbirliğine katılımın yeterli olduğu yönünde görüş belirtirken 13’ünün

ise veli katılımının yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Argon ve Kıyıcı (2012) tarafından Kayseri ilinde yapılan “*İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri*” adlı çalışmada elde edilen sonuç ile paralellik göstermektedir. Argon ve Kıyıcı (2012) bu araştırmada; “*Ailenin eğitime katılımı öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyip, öğrencinin bir bütün olarak gelişimini sağlamakta, akademik başarısını artırmaktadır. Ancak araştırmaya göre okul aile ilişkileri ve ailenin eğitim sürecine katılımı istenilen düzeyde değildir.*” sonucuna ulaşmışlardır. Buna karşın Genç (2005) tarafından Erzurum il merkezindeki 200 öğretmen ve 200 öğrenci velisi üzerinde yapılan “*İlköğretim Kademesindeki Okul Aile İşbirliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri*” adlı çalışma sonucuna karşıt görünmektedir. Genç (2005), bu araştırmasında “*Veli görüşlerine göre, çocukların eğitim -öğretim gördüğü okullarda yılda iki defa ‘veli toplantısı’ yapılmakta ve velilerin %98,5’inin bu toplantılara katılmaktadır.*” sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın dördüncü sorusu olarak katılımcılara “*Öğretmen veli toplantılardan beklentileriniz nelerdir?*” sorusu sorulmuş ve elde edilen veriler aşağıda belirtilmiştir.

“*Öğretmen veli toplantılardan beklentileriniz nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcılardan aynı şubeyi okutan öğretmenlerin birbirlerine benzeşik cevaplar verdiği görülmekle birlikte genel olarak katılımcıların ortak beklentilere de sahip olduğu görülmektedir. Örneğin, katılımcılardan birinci sınıfları okutan öğretmenler genel olarak veli toplantılarına katılım düzeyinin artması gerektiğini ifade etmişlerdir. Birinci sınıfı okutan katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

- ✓ Öğretmen veli toplantılarından bir beklentimin olabilmesi için öncelikle toplantıya katılımın tam anlamıyla gerçekleşmesi gerektiği düşüncesindeyim. Toplantı içeriğindeyse tarafların dönem içerisindeki istek ve dileklerini dile getirebilmelidir. Öğretmen derslerini nasıl işleyeceğini, dönem içinde öğrencilerine neler kazandırmak istediklerini, bu süreçte ailelerin çocuklarına nasıl destek vereceklerini belirtmeli ve aileler de varsa çocuklarındaki özel durumları ve ilgilenme süreçlerini anlatmalıdır.
- ✓ Öncelikle katılımın yüksek olması en büyük beklentim. Velinin çocuğunun sınıfına gelip oturduğu sraya bile oturması onda farkındalık yaratacaktır. Sorunların çözülüp olası nedenlerini belirledikten sonra çözüm üretmek toplantının amacına uygun olacaktır.
- ✓ Düzenli olarak katılımın sağlanması gerektiği ve velilerin edilgen değil etkin bir pozisyonda olması gerekmektedir. Öğretmen öğrencinin sadece akademik yönde konuşmalardan uzak durup davranış ve karakter gibi kişiliği oluşturan değerlere ağırlık vermelidir.
- ✓ Katılımın çok değerli görülmesi gerektiği Katılımın düzenli aralıklarla sürekli olması gerektiği karşılıklı iletişimin sürekli, ilgili ve içten olması gerektiği

Yukarıda görüldüğü gibi birinci sınıfları okutan öğretmenler, veli toplantılarına katılım konusunda velilerde duyarlılığın artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Velilerin, toplantılara katılım duyarlılığının artması için öğretmen ve velilerin karşılıklı, samimi bir iletişim içerisinde olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmen veli arasındaki iletişimin artmasının, velilerin toplantılara düzenli katılımı ile mümkün olduğu; toplantılarda velilerin öğretmenlerden daha aktif bir pozisyonda olması gerektiği belirtilmiştir.

‘Veli toplantılarına veli katılımının artması’ konusunda İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıfları okutan katılımcıların birinci sınıfları okutan katılımcılar ile aynı görüşte oldukları görülmektedir. Buna karşın farklı sınıf düzeylerinde görev alan öğretmenlerin veli toplantılarından farklı beklentiler içerisinde oldukları görülmektedir. Örneğin, iyi bir vatandaş, iyi bir yurttaş yetiştirme görevi üstlenen okulların var oluş nedenlerinin velilere anlatılması gerektiğini düşünen bir öğretmen “*Okulun misyonu ve vizyonu çerçevesinde tüm paydaşların karar alma sürecine dâhil olmaları ile okulun etkili olma sürecine velilerin aktif olarak katılmaları...*” yönünde görüş belirtmiştir. Başka bir katılımcı, veli toplantılarının etkili ve verimli olması için okul paydaşlarının birlikte hareket etmesi gerektiğini belirterek toplantılardan beklentilerini şu şekilde aktarmıştır:

- ✓ Velilerin toplantılara daha fazla katılması.
- ✓ Öğrencilerin alınan kararlara uyması.
- ✓ Öğretmenlerin toplantılarda sağlık, eğitim, disiplin konularında velilere gerekli açıklamayı yapması.
- ✓ Okulun alınan kararlarda öğretmenlere tolerans tanınması.

Benzer görüşte bulunan ve dördüncü sınıfta görev alan başka bir katılımcı ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

- ✓ Ailenin çocuğuyla ilgilenmesini ve derslerini takip etmesini isterim.
- ✓ Okuldan beklentim öğrenci için en iyi ortamı sunması
- ✓ Öğretmenlerden beklentim birbirleriyle fikir alışverişinde bulunup öğrenci için en iyisini sunması
- ✓ Öğrencilerin ise elbette kendi yaratıcılıklarını kullanarak bir şeyler üretebilmesi

Başka bir katılımcı veli toplantılarından beklentinin üst düzeyde olması için öncelikle okulun fiziki özelliklerinin yeterliliğinin veli toplantılarında etkili olduğunu aktarmıştır. Buna göre veli toplantılarının, öğretmen veli arasında sağlıklı bir iletişim temelinde gerçekleşmesi için öncelikle uygun ortamın gereklidir. Uygun bir ortamda gerçekleşecek olan veli toplantılarından öğretmenin temel beklentisinin okuldaki çalışmalara veli katılımının sağlanması olduğunu düşünen katılımcı, görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

✓ Öğretmen veli toplantılarında okuldan beklentim veliler ile görüşebileceğim bir ortamın oluşturulması ve veli davetlerinde velilerin memnun ayrılabilmesi için çay ve kurabiye eşliğinde bu toplantıları sağlamam yardımcı olmalardır. Bu sayede veli toplantısına katılan veli sayısının artacağını düşünmekteyim. Öğrencilerden beklentim ise veliler ile görüşmelerde onlar hakkında kötü yorum yapmamam için onların gerekli çalışmayı sağlamalarıdır.

İstenmeyen öğrenci davranışlarını azaltabilmek ve sağlam karakterli öğrenci profilinin oluşturulabilmesi için veli toplantılarının önemli olduğunu düşünen başka bir katılımcı veli toplantılarından beklentilerini “*Öğretmen veli arasındaki etkileşimi artırıp öğrencinin seviyesini en üst düzeye çıkartan sorunlara çözüm bulan, yeni oluşumlara ayak uyduran, insanlara hoşgörülü olan bireyler yetiştirilmesine olanak sağlamak*” şeklinde aktarmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinin belirsiz olduğunu düşünen bir katılımcı ise veli toplantılarından beklentilerini şu şekilde aktarmıştır:

✓ Öğrenci sınıf dağılımı yapılırken seviye sınıflarının oluşturulmalarını okuldan bekliyorum.

✓ Velinin öğrencisini haftada bir bile olsa okulda ziyaret etmesini bekliyorum.

✓ Öğrencilerin biraz daha elektronik cihazlardan uzak tutulması gerektiğini düşünüyorum.

✓ Veli çocuğunun gelişim düzeyinin farkında olmalı, okulun işlevini bilmelidir. Beklentileri de bu yönde olmalıdır.

Okul aile işbirliğinin öğrencinin akademik başarısına etkisinin olup olmadığına yönelik olarak “Okul aile işbirliğinin öğrencinin akademik başarısını arttırdığını düşünüyor musunuz?” sorusuna karşılık katılımcıların verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, öğretmenlerin genel olarak veli toplantılarının öğrencinin akademik başarısına olumlu katkı sağladığı yönünde benzer görüşlerde oldukları görülmüştür. Buna göre okul aile işbirliğinin akademik başarıyı arttırdığını ancak bunun ön koşulunun velinin farkındalığı olduğunu düşünen bir katılımcı; “*Kesinlikle düşünüyorum. Okul ve öğretmenle iletişim halinde olan veli, çocuğu ile her konuda ilgilenmesi gerektiğini biliyor. Öğretmenle empati kurabiliyor. Okula karşı tutumu değişiyor ve gelişiyor.*” yönünde görüş bildirmiştir. Benzer görüşte olan başka bir katılımcı da; “*Arttırdığını düşünüyorum. Öğrenciler her zaman ilgili ebeveyn ister. Ailenin okula gelmesi, çocuğunun durumunu öğrenmesi hem öğrenci hem öğretmen açısından olumlu bir süreçtir.*” düşüncelerini dile getirmiştir.

Eğitim sadece okulda başlayıp biten bir süreç değildir. Okul aile işbirliği sayesinde öğrencinin akademik başarısının artacağını düşünen bir katılımcı; “*Okul aile işbirliğinin öğrencinin akademik başarısına olumlu bir katkısının olduğunu düşünüyorum. Çünkü eğitim öğretim sadece okulda ya da sadece evde devam eden bir süreç değildir. Öğrencideki başarıyı bir üst seviyeye taşıyabilmek için okul ve ailenin işbirliği halinde olması gerektiğini düşünüyorum.*” şeklinde düşüncelerini aktarmıştır. Veli toplantılarının akademik başarıyı arttırdığını, bunun da veli toplantılarının ailelere ve öğrencilere geri bildirim vermeye olanak sağlayarak olduğunu düşünen bir başka katılımcı; “*Okul aile işbirliği, eğitimin sürekliliğinin sağlanması açısından çok önemli bir kısım. İşbirliğinin akademik başarı üzerindeki etkisi etkili dönüt verilerek sağlanabilir. Öğrencinin genel uyarılmışlık seviyesi ve ilgi devamlığı için okul aile işbirliği önemlidir.*” yönünde görüş bildirmiştir.

Veli toplantılarının öğrencilerin kendilerini takip edildiği hissini uyandırması, öğrencilerin ebeveynleri tarafından önemsendiği ve bunun sonucunda öğrencinin akademik başarısının arttığını düşünen diğer katılımcılar görüşlerini şu şekilde aktarmışlardır:

✓ Evet düşünüyorum. Birey ailesi ve öğretmeni tarafından önemsendiğini düşününce sorumluluk duygusunu geliştirir. Bunun sonucunda öğrenci, kendinden bekleneni yerine getirmeye gayret eder.

✓ Veli toplantılarının öğrencinin akademik başarısını arttırdığını düşünüyorum. Okul ile aile aynı periyotta ilerlerse öğrenci de davranışlarını ona göre düzenler. Eğitimini ve ders çalışma durumunu ona göre şekillendirir. Kendini değerli hisseder.

✓ Öğrencinin akademik başarısını artacağını ve okula karşı bağlılığının yükseleceğini düşünüyorum.

✓ Evet, okul aile işbirliği sayesinde öğrencinin ailesinin okul yönetimi ve öğretmenle sürekli olarak iletişim halinde kalabilir. Bu durumda öğrencinin takip edilmesi, oluşan problemlerin hemen çözümlenmesini sağlar. Bu da doğal olarak akademik başarıyı artırır.

✓ Eğitim öğretim bir bütündür. Okul aile işbirliği olduğunda bir süreklilik oluşur. Öğrencinin gelişimi sağlıklı bir şekilde takip edilebilir. Bu da akademik başarıyı artırır.

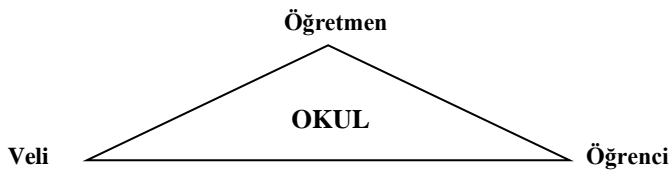
Okul aile işbirliğinin, öğrencinin başarısını arttırdığını; ancak aile ile kurulacak işbirliğinin daha çok sınıftaki dezavantajlı öğrencilerin akademik başarısı yönünde olumlu katkılarının olduğunu düşünen diğer katılımcılar görüşlerini şu şekilde aktarmışlardır:

- ✓ İşbirliğinin bazı öğrencilerin akademik başarısını arttırdığını düşünüyorum. Öğrencin taşıdığı potansiyel bilinmeyebilir. Okulun sunacağı imkânlar sayesinde velinin bilinçlendirilmesi öğrencinin cevherini ortaya çıkarır. Bunun dışında akademik başarısı düşük olan için de yapılacak toplantılarla da bunun yükseltilmesi sağlanabilir.
- ✓ Okul aile işbirliği ile daha çok dezavantajlı grupların faydasına olacağını düşünüyorum.
- ✓ Katılımcıların %95'inin aksine ikinci sınıf okutan bir katılımcı okul aile işbirliğinin ek bir yük olduğunu, öğretmenin zamanını alıp gereksiz samimiyetlerin ortaya çıkacağını ve bunun da eğitim öğretime zarar vereceğini düşünmekte ve düşüncesini şu şekilde aktarmaktadır:
- ✓ Okul ortamı samimi ilişkilerin değil; resmi ilişkilerin çoğunlukta olduğu bir kurumdur. Okul ortamı dışında gerçekleştirilen ziyaretler ise öğretmen öğrenci ilişkilerini arttırmada etkili değildir. Öğretmenlerin, öğrenciler ve aileleri ile ortaya çıkan samimiyetler nedeniyle derslerde yeterli verimi almamalarına neden olmaktadır. Ayrıca öğretmenler ve veliler arasında oluşacak olan samimi ilişkiler öğretmenlerin derslerine yeteri özeni göstermemelerine neden olmaktadır.

Okul aile işbirliğinin daha etkili kılınması için katılımcılara araştırmanın altıncı sorusu olarak sorulan "Etkili bir okul aile işbirliği için önerileriniz nelerdir?" sorusuna karşılık öğretmenlerin verdikleri cevaplar değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- ✓ Okul aile işbirliği toplantıları artırılmalıdır.
- ✓ Toplantılara katılmayan aileler takip edilmeli ve veliler ile görüşme yoluna gidilmelidir.
- ✓ Okul aile etkinlikleri kapsamında spor, yemek vb. etkinlikler olmalıdır.
- ✓ Aileler ile sürekli iletişim halinde olunmalıdır.
- ✓ Velilerin öğretmen ile görüşebileceği haftanın belirli bir günü ayarlanmalıdır.
- ✓ Sınıf ile ilgili uygulamalarda velilerin öğretmene yardımcı olmaları sağlanmalıdır.
- ✓ Veliler okul ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında maddi katkı sunabilmelidir.
- ✓ Velilerin okuldaki gelişmeleri takip etmeleri sağlanmalıdır.
- ✓ Okulun tüm paydaşlarının sürekli iletişim ve işbirliği içerisinde olmaları sağlanmalıdır.
- ✓ Velilerin ve öğretmenlerin talepleri okul idaresi tarafından dikkate alınmalıdır.
- ✓ Öğretmenlerin öğrencilerin genel durumları sürekli olarak velilere bildirmesi için Whatsapp grupları kurulmalıdır.
- ✓ Piknik, gezi, yürüyüş, müze ziyareti gibi etkinliklere veliler de dâhil edilmelidir.

Okul aile işbirliğinin daha etkili olması için merkezinde öğrencinin olduğu ve eğitim sisteminin devamlılığını ve etkililiğini sağlayacak olanın ise okul olduğunu düşünen bir katılımcı düşüncelerini aşağıdaki şekli çizerek düşüncelerini belirtmiştir.

Şekil 1. Okul Aile İşbirliğinin Paydaşları

Yukarıdaki şekle göre katılımcı okul aile işbirliğinin etkililiği konusunda okulu merkeze almaktadır. Buna göre okul aile işbirliğinin etkililiği öğretmen, veli, öğrenci ekseninde okulun merkezde olduğu bir yapı ile gerçekleşebileceği görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcı; "Bu sayede görev ve sorumluluklarını yerine getiren ve tüm paydaşların sürece etkin katılımının olduğu etkili bir okul aile işbirliğinin olabileceği" şeklinde görüş bildirmektedir.

beklenenlerin fazladan dayatmaya çalışılan etkinlikler olduğunu, bu durumun öğretmenlere daha fazla yük çıkarttığını düşünen diğer katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

- ✓ Etkili bir okul aile işbirliği için okul idaresinin aktif katılımı olması şarttır. Öğretmen gün boyu zaten sınıfıyla meşguldür. Velinin ise öğrencinin gelişim konusunda daha aktif olması için itelenmesi gerekmektedir. Bundan dolayı okul idaresinin bu görevi kendisinin en etkili bir şekilde yerine getirmesi şarttır.

- ✓ Okul dışında yapılan toplantılar en aza indirilmeli ve okuldaki toplantı sayıları arttırılmalıdır. Okul aile işbirliği, velilerin okulda öğretmenler eşliğinde fikirleri önemsenmeli ve uygun görüldüğünde hayata geçirilmelidir. Ancak öğrencinin öğretmen esaslı eğitimi göz önünde bulundurulduğunda ailelerin öğretmene eğitim vermeye yönelik anlatış tarzına çok karışılmamalıdır.

Öğretmenlerin, okul aile işbirliğinin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığına yönelik olarak benzer düşünceler içerisinde oldukları görülmektedir. Buna karşın öğretmenlerin okul aile işbirliğinin öğretmen motivasyonuna etkisine yönelik olarak belirttikleri düşüncelerde farklılaştıkları görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenler, okul aile işbirliği toplantılarında öğretmen motivasyonunun artması için öncelikli olarak veli katılımının üst düzeyde olması gerektiğini düşünmektedirler. Veli katılımının artması durumunda öğretmenler, hem ailenin profili hakkında bilgi sahibi olacak hem de öğrenciler hakkında detaylı bilgilere sahip olacaktır. Bu sayede öğretmen, sınıf içi etkinlikleri düzenlerken öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önüne alacak ve bu şekilde etkinliklerini planlayacaktır. Farklı ilgi ve ihtiyaçlara yönelik olarak düzenlenen etkinlikler, öğrencilerin derse katılımını arttıracak ve bu sayede öğretmenin sınıf içi motivasyonunu üst düzeye çıkarmış olacaktır.

Sınıf içi etkinliklere katılımın artması durumunda öğretmenlerin motivasyonunun artacağını düşünen katılımcılardan farklı olarak birinci sınıfta görev alan bir öğretmen; *“Öğretmenin işine karışılmadığı sürece okul ile işbirliği toplantılarının öğretmen motivasyonunu arttırdığını düşünüyorum.”* diyerek öğretmenlerin aldığı kararlarda etkililiğinin sağlanabilmesi için velilerin müdahaleden uzak durması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte, ikinci sınıfta okutan başka bir katılımcı toplantıların olması gerektiğini belirtmiş ve *“Okul yönetimi öğretmen veli arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Okul aile işbirliği toplantıları düzenli olarak yapılmalı; ancak öğretmenlerin eğitim öğretim işlerine fazla müdahale edilmemelidir. Veli müdahaleleri öğretmen motivasyonu etkisi üzerinde olumsuz etki yaratıyor.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Üçüncü sınıfta okutan başka bir katılımcı öğretmen veli arasındaki işbirliğinin gerekli olduğunu belirtmiş; ancak bu iletişimin tek yönlü olması gerektiğini savunarak; *“Her öğretmen öğrenci velilerinin ilgili olmasını ister. Bu toplantılara gerekli katılım sağlandığında öğretmen bu şekilde öğrenci başarısı için velilerden beklentilerini sıralayabilecektir.”* görüş belirtmiştir. Okul aile işbirliği toplantılarında tek yönlü iletişimi savunan katılımcıların aksine karşılıklı kurulacak iyi bir iletişim ile öğretmenlerin öğrencilerle ilgili karşılaştığı problemleri daha kolay çözebileceğini ve bu şekilde öğrenci başarısının artacağını buna paralel olarak öğretmen motivasyonunun da artacağını düşünen katılımcılar görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

- ✓ Okul aile işbirliği toplantıları sayesinde velinin desteği sağlanmış olur. Veli ile kurulan iletişim sayesinde okulda öğretmen her türlü çabayı gösterecek ve bu sayede öğrenci başarısı da artacaktır.
- ✓ Veli ile kurulan çift yönlü iletişim tabii ki de öğretmenin motivasyonunu arttıracaktır. Öğretmen her çocuğun özel olduğu fikrine bu sayede ulaşır.
- ✓ Okul aile işbirliği toplantıları öğretmen motivasyonunu artırır. Çünkü öğretmen bu sayede velilerle işbirliği yaparak öğrenci ile ilgili problemleri rahatlıkla aşacaktır.
- ✓ Velilerle kurulan çift yönlü iletişim velinin öğretmene desteğini artırır. Öğretmenin arkasında ailenin destekçi konumunda olması öğretmenin başarısını ve motivasyonunu artırır.
- ✓ Öğrencilerin, öğretmen ve veli arasında sürekli bir iletişimin olduğunu düşünmesi öğrencide olumlu yönde davranış değişikliğine neden olabilir. Velilerle kurulan iletişim sayesinde velilerin öğrencilere olan ilgisi artmakta, öğrenci problemleri azalmaktadır. Bu sayede öğretmenin motivasyonu artmaktadır.
- ✓ Çocuğun aile ortamını bilmek öğretmen ve velinin karşılıklı olarak çocuk için emek harcaması elbette verimi yükseltecektir. Öğrenci başarısı öğretmen başarısıdır.
- ✓ İyi bir eğitim öğretim ancak okul aile ve çevre işbirliği ile mümkündür. Bu yüzden öğretmenler gerek veli toplantılarında gerekse okul ile işbirliği toplantılarında sorunların anlatmalı ve çözüm önerileri veli ile değerlendirilmelidir. Sınıf içi sorunların azalması öğretmen motivasyonuna katkı sağlayacaktır.
- ✓ Okul ile işbirliği öğretmen ve veli arasındaki etkileşimi arttırmaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu ortam hakkında öğretmenlerin bilgi sahibi olması karşılıklı iletişim ile mümkündür. Öğrencisini yakından tanıyacak olan öğretmenin motivasyonu yüksek olacaktır.
- ✓ Öğretmeler ile veli arasında kurulacak çift yönlü iletişim sayesinde öğretmenin aidiyet hissi artacaktır. Aidiyet hissi aratacak öğretmenin mesleki motivasyonu da artmış olacaktır.
- ✓ Okul aile işbirliği toplantılarının öğretmen motivasyonunu arttırdığını düşünüyorum. Okul aile işbirliği halinde hem okul çocuğun ev yaşamında hem de aile çocuğun okul yaşamından haberdar oluyor. Böylelikle öğrenci daha iyi tanıma fırsatına sahip olunuyor. Öğrenciyi tanımak demek ona göre eğitim vermek, onun düzeyine inip çıkmak ve hislerini anlayabilmek demektir. Öğrenciyi tanımaya yardımcı etkinlikler yaparak öğrencinin ev ve okul yaşamında daha aktif olmasını sağlar. Böylece öğretmen öğrenciyi kazanmaya başladığını, onun yanında

birilerinin daha öğrenciyi iyileştirmek ve geliştirmek için çabaladığını görerek işe yaradığı hissine kapılır. Sonuçta öğretilerinin öğrenilmesini göre öğretmenin motivasyonu artar.

Okul aile işbirliği toplantılarının veya veli toplantılarının karşılıklı iletişim ile problem çözme değil de bir çeşit denetim mekanizması olduğunu düşünen katılımcılar, bu tür toplantıların öğretmenler üzerinde psikolojik bir baskı aracı olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin üçüncü sınıfları okutan bir katılımcı; *“Motivasyon şüphesiz artar. Okul aile işbirliği toplantıları ve veli toplantıları sayesinde velilerin gözü öğretmen üzerinde olur.”* diyerek toplantıların panoptikon durumunda olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla gözetlendiğini, denetlendiğini düşünen öğretmenler mesleki çabalarına pozitif bir ivme kazandırır. Birinci sınıfları okutan başka bir katılımcı çocukla ilgilenen bir velinin varlığının öğretmenle kurulacak iletişim ve motivasyonu arttıracak olduğunu belirtmiştir. Çünkü çocukla ilgilenen velinin varlığı öğretmen için bir denetmen konumundadır. Benzer şekilde dördüncü sınıfları okutan bir katılımcı; *“Elbette toplantılar motivasyonu artırır. Çünkü öğretmenler öğrencisinin ailelerini yakından tanımış olur ve ailenin öğretmenlerden ne tür beklentiler içerisinde olduğunu bilir. Ancak ailevi beklentilerin artması öğretmen üzerinde psikolojik bir baskı aracı haline gelebilir.”* diye görüş bildirmiştir.

Okul aile işbirliği toplantılarının bir çeşit denetim mekanizması olduğunu düşünen ve bu tür toplantıların öğretmen motivasyonunu artırıp arttırmadığı konusunda kararsız kalan öğretmenlerin dışında bazı katılımcıların da okul aile işbirliği toplantılarının gereksiz olduğunu, formalite aracı olduğunu düşündükleri ve bundan dolayı bu tür etkinliklerin öğretmen motivasyonunu etkilemediğini aktarmışlardır. Örneğin, okul aile işbirliğinin gereksiz olduğunu düşünen ve öğretmen motivasyonuna bir katkısının olmadığını savunan öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

- ✓ Günün belli bir saatini sürekli ayakta ve öğrencilere bir şeyler anlatmak için geçiren öğretmenlerin sınav kâğıtlarını okuma, öğrencilerin gelişmesi için kaynak belirleme, etkinlik hazırlamak gibi yapmak zorunda olduğu işleri vardır. Ayrıca, velilerin ulaşabilmesi için verilmiş olan telefonlar sürekli çalmakta ve veliler ile irtibatta olunmaktadır. Bir de buna ek olarak veliler ile toplantıların olması öğretmen için hem yorucu hem de motivasyon düşürücü bir uygulamadır. Bir öğretmen, öğretmen olarak değer görmeli ve ailelerin okulda öğretmene ulaşabileceği ve öğrencisini sorabileceği ortamı olmalıdır. Evlere yapılan ziyaretler ile öğretmenlerin veliler ile gereksiz samimiyeti olmaktadır. Bu da velinin daha çok söz sahibi olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla başarısında düşüş olan öğrencilere motivasyonu düşen bir öğretmen ile karşı karşıya kalınmaktadır.
- ✓ Okul aile işbirliği toplantılarının öğretmenin motivasyonuna hiçbir katkısı yoktur. Çünkü öğretmenin motivasyonunu etkileyen asıl şey öğrencisine evde yardım eden, öğrencisinin eksikliklerini tamamlayan velidir.
- ✓ Okul aile işbirliği ile kurulan ilişkilerin ve açıklamalar göz boyayıcıdır. Toplantılarda yapılan açıklamaların velilere pek de bir etkisi olmadığı için gereksiz buluyorum. Gereksiz görülen bir şey öğretmen motivasyonunu arttıramaz.
- ✓ Okul aile işbirliği toplantılarında velilerden gelen gereksiz şikâyetler ve düşünceler öğretmenin motivasyonunu arttırmadığı gibi düşürmektedir. Bu nedenle okul aile işbirliği toplantılarının gereksiz olduğunu düşünüyorum.
- ✓ Bu toplantıların motivasyonu arttırabilmesi için formalite icabı değil; gerçekte amacına uygun bir şekilde olması gerekir. Yapılan toplantılar öğretmeni anlama, öğretmenin sınıfta karşılaştığı sorunların çözümüne yönelik yardımcı rol oynaması açısından destekleyici nitelikte olmalıdır. Ayrıca okulda yapılacak etkinliklerde okul aile işbirliğinin destekleri önemlidir. Bu durumun gerçekleşmesi sayesinde çocukların motivasyonu artacağından öğretmen motivasyonu da artmış olacaktır.

Okulların bulunduğu sosyo-ekonomik çevrenin farklılaşmasından dolayı okul aile işbirliği toplantılarının öğretmen üzerinde etkisinin belirsiz olduğunu düşünen birkaç katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

- ✓ Öğretmenin motivasyonunun artması velilerin durumuna göre değişebilen bir durumdur. Çünkü sosyal çevrenin eğitim düzeyi ve yaşam koşullarındaki kalite velilerin eğitime ve eğitimcilere karşı olan yaklaşımları üzerinde etkilidir. Okulun ve öğretmenlerin öğrencileri üzerindeki etkisini ve önemin bilen veliler öğretmeni destekleyici hareket ve davranışlarda bulunacağından öğretmen motivasyonunu arttıracaktır. Aksi durumda ise öğretmen motivasyonu düşmüş olacaktır.
- ✓ Okul aile işbirliğinin öğretmen motivasyonunu artmasının veli profiline göre değişiklik gösterdiğini düşünüyorum. Eğer veli profili olumlu yönde ise öğretmen motivasyonu artacaktır. Tam tersi durumda ise öğretmen motivasyonu düşecektir.
- ✓ Velilerden tam katılım sağlanırsa öğretmenlerin motivasyonu artar. Veli katılımın yetersiz olduğu durumda ise öğretmen motivasyonu düşer.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Eğitimde daha nitelikli ve etkili sonuçlar ortaya çıkması için aile ile işbirliği yapılması gerekmektedir. Bu sayede öğrenci öğretmen tarafından daha iyi tanınmış olacak ve öğrenci başarısı artacaktır. Buna göre ev ziyaretleri okul aile işbirliğinin artırılması için önemli bir etkidir.

Etkili bir okul için sağlıklı ve olumlu ilişkiler içerisinde bulunan bir okul aile işbirliği gereklidir. Etkili bir okul aile işbirliği için çift yönlü iletişim kanallarının sürekli açık tutulması gerekir. Bu çerçevede velilerin okul ziyaretlerini düzenli olarak yapması beklenirken öğretmenlerin de öğrencinin düzenli takibini yapabilmek için belli aralıklarla ev ziyaretlerini yapması gerekmektedir.

Güçlü bir okul aile işbirliği sayesinde öğretmen ile ailenin birlikte çalışması sonucu velilerin de katkısıyla öğrenci daha hızlı ve daha iyi tanınacak olup; bu şekilde öğrencinin kişisel ve sosyal gelişimin yanında akademik başarısında da ciddi bir ilerleme kat edilecektir. Ancak yapılan araştırmada veli toplantılarına katılım halen istenilen düzeyde değildir. Bu nedenle okul aile işbirliğinin önemi hakkında öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere seminerler düzenlenmeli; daha sonra da her öğretmenin kendi veli grubuna okul aile işbirliğinin önemini anlatacak bilgilendirici toplantılar yapması sağlanmalıdır.

Okul aile işbirliğinin sağlanması yönünde öğretmenlerin veli ile görüşebileceği uygun bir ortamın olmaması hem öğretmenin hem de velinin sağlıklı bir şekilde görüşmesini engellemektedir. Bu çerçevede velinin düzenli olarak öğretmenle görüşebileceği sabit bir gün veya saat sadece veli görüşmelerine ayrılmalıdır. Aynı şekilde veli ile öğretmenin görüşebileceği uygun görüşme odaları ayarlanmalıdır.

Okul aile işbirliğinin daha sağlıklı ve olumlu bir şekilde gerçekleşmesi için öğretmenler tarafından çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Bu şekilde öğretmen veli işbirliği daha da artmış olacaktır. Öğretmeni yakından tanıyacak olan velinin öğretmenin iş yükünü az da olsa sırtlanmış olacaktır. Gerek sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğretmen veli ile kurduğu samimiyet sonucu veliden yardım alma yoluna gidebilecektir.

Okul aile işbirliği sayesinde hem öğrencinin istenmeyen davranış bozuklukları minimize ederken hem de öğrencinin akademik başarısı artmış olacaktır. Bununla beraber dolaylı olarak öğretmen motivasyonuna da katkı sağlamış olacaktır. Okul aile işbirliği toplantıları sayesinde yukarıda saydığımız sonuçlar dolaylı olarak öğretmenin motivasyonunu arttırmış olacaktır. Ancak veli toplantılarına gereken ilgi ve katılım sağlanmadığında, velinin kurulan işbirliği ile öğretmenin eğitim öğretim işlerine gereksiz müdahalelerde bulunduğu bu sefer de yine dolaylı yünden öğretmenin motivasyonunu düşürmüş olacaktır.

Sonuç olarak okul aile işbirliğinin sağlıklı ve olumlu ilişkiler çerçevesinde biraz resmi biraz samimi bir hava içerisinde gerçekleşmesi ve düzenli aralıklarla yapılması hem öğrencinin hem öğretmenin ve hem de velinin lehine bir durum olacaktır.

KAYNAKÇA

Ada, Ş.ve Akan, D. , “ *Değişim Sürecinde Etkili Okullar*” , 16, 2007.

Argon, T ve Kıyıcı, C. , “İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecinde Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri” , *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 2012, 80-95.

Arslan, Ü. ve Nural, E. , “Okul Öncesi Eğitiminde Okul Aile İşbirliğinin Önemi” ,*Milli Eğitim Dergisi*, 162, 2004, 99-108.

Aslanargun, E. , “ Okul - Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma” , *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 2007, 119-135.

Balcı, A. *Etkili Okul ve Okul Geliştirme*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2001.

Balkar, B. , “ Okul aile işbirliği üzerine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma” , *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 2009, 105-123.

Baltacı, A. , “ Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme” , *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 2018, 231-274.

Büyüköztürk, Ş. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 2018.

Ceylan, B. ve Akar, B. , “ Ortaöğretimde Okul-Aile İşbirliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi” , *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2010, 43-64.

Çayak, S. , “Öğretmen –Veli İşbirliği ile İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışları Arasındaki İlişki” , *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 6(11), 2015, 59-77.

Çelenk, S. , “Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki” , *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 2003, 3- 39.

- Ekiz, D. *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. , “Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 2010, 399-431.
- Fındıkçı, İlhami. *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 7. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul,2009
- Genç, S.Z. , “İlköğretim 1. Kademedeki Okul Aile İşbirliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri” , *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 2005, 227-243.
- Gökçe, E. , “İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi”, IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 15-16 Ekim 1998, *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Say: 7, 2000.
- Milli Eğitim Temel Kanunu, (1973), *T. C. Resmi Gazete*, 14574, 14 Haziran 1973
- Şişman, M. *Eğitimde Mükemmellik Arayışı -Etkili Okullar*. Pegem Yayınları, Ankara, 2002.
- Türk Dil Kurumu (28.12.2019), <http://tdk.gov.tr>
- Yavuzer, H. *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2008.